

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

และ

ทะเบียนปราชญ์ชาวบ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่น

องค์การบริหารส่วนตำบลตรัง อำเภอมายอ จังหวัดปัตตานี

คำนำ

ปราชญ์ชาวบ้านหรือนักคิดท้องถิ่น หรือครูภูมิปัญญาไทยแล้วแต่จะเรียกกัน จะมีมากมาย ในหลายด้านแล้วแต่งานที่ท่านปฏิบัติจนบังเกิดผล เป็นผู้ที่มิ่วิถีชีวิตที่ผูกพันกับธรรมชาติ มีความคิดเข้าระบบ ชอบค้นหา ความจริง ช่างสังเกตและนำสิ่งที่พบเห็นมาเรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง สามารถสรุปเป็นบทเรียนได้ ฐานข้อมูล ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือข้อมูลปราชญ์ท้องถิ่นเล่มนี้ จัดทำขึ้นเพื่อเป็นฐานข้อมูลการดำเนินงานและการส่งเสริม ภูมิปัญญาท้องถิ่น การบำรุงรักษา ศิลปะ จารีตประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามในองค์การบริหารส่วนตำบลตรังให้คงอยู่ในท้องถิ่น และสืบสานแก่คนรุ่นหลังต่อไป

นักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลตรัง

สารบัญ

เรื่อง

หน้า

ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น

๑

ฐานข้อมูลปัญญาท้องถิ่น

๒ - ๙

- ด้านเกษตรกรรม
- ด้านหัตถกรรม
- ด้านแพทย์แผนไทย
- ด้านศาสนาและพิธีกรรม
- ด้านโภชนาการ
- ด้านศิลปะ วัฒนธรรม

ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น พื้นความรู้ความสามารถที่ผ่านกระบวนการคิดโดยใช้สติปัญญาของคน ในท้องถิ่นมีการเรียนรู้และถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่งจนเกิดผลดีงาม มีคุณค่า มีประโยชน์ สามารถ นำไปใช้ในการแก้ปัญหาการพัฒนาคุณภาพชีวิต ตลอดจนใช้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิตให้สอดคล้องกับสภาพ สังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละยุคสมัย

ภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่

๑. ด้านเกษตรกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการกสิกรรม/การปศุสัตว์ /การประมง/การป่าไม้ เช่น การทำเกษตรแบบผสมผสาน เกษตรทฤษฎีใหม่ เป็นต้น

๒. ด้านหัตถกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในงานฝีมือหรืองานช่างที่ทำด้วยมือและอุปกรณ์อย่างง่าย โดยไม่ใช้เครื่องจักรเป็นองค์ประกอบหลักในการผลิต เช่น จักสาน งานแกะหนังตะลุง งานทอผ้าด้วยมือ งานเย็บปักถักร้อย งานทำหัวโขน เป็นต้น

๓. ด้านอุตสาหกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานที่ใช้ทุน แรงงาน และเครื่องจักรเป็น องค์ประกอบหลักในการผลิต โดยมีเป้าหมายการผลิตสิ่งของเป็นจำนวนมากเพื่อการค้า และรวมถึงงานด้านบริการ เช่น การทำเครื่องเรือนจากไม้แปรรูป (โต๊ะ/ตู้) การแปรรูปสิ่งต่างๆ จากยางพารา

๔. ด้านการแพทย์แผนไทย คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพแบบพื้นบ้าน เช่น การหัตถเวชกรรมไทย (การนวดไทย/การนวดประคบสมุนไพร) การใช้สมุนไพรในการรักษาโรค การผดุงครรภ์พื้นบ้านโดยหมอตำแยชาวไทยมุสลิม (โต๊ะบีแดด) เป็นต้น

๕. ด้านศาสนาและพิธีกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับศาสนาและพิธีกรรมต่างๆ ของชุมชน นั้นๆ พิธีกรรมเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประเพณีและวัฒนธรรม มนุษย์ในสังคมที่เจริญแล้วต่างก็มีประเพณี และพิธีกรรมที่เฉพาะของตน พิธีกรรมเป็นเครื่องชี้ถึงความสัมพันธ์อันหนึ่งอันเดียวกันของคนในชาติ สำหรับประเทศไทยซึ่งคนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธนั้น พิธีกรรมส่วนใหญ่จึงเกี่ยวข้องกับเรื่องของศาสนา เช่น การทำบุญตักบาตร การไหว้พระสวดมนต์ การทำบุญในเทศกาลต่าง ๆ ซึ่งขึ้นอยู่กับความเชื่อ และหลักการของพุทธศาสนาแทบทั้งสิ้น พิธีกรรมที่เกี่ยวกับศาสนานี้เรียกว่า ศาสนาพิธี

๖. ด้านศิลปกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะสาขาต่างๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม นาฏศิลป์ ดนตรี ทัศนศิลป์ การละเล่นพื้นบ้านและการนันทนาการ เช่น การขับร้องเพลงอีแซว ลำตัด ลิเก หมอลำ โนรา เป็นต้น

๗. ด้านภาษาและวรรณกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ภาษาทั้งภาษาพูดและภาษา เขียน เช่น ภาษาโบราณ ภาษาถิ่น หนังสือ ตำรา ตำหรับอาหาร งานประพันธ์/บทประพันธ์ทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง เรื่องสั้น นวนิยาย นิทาน บทเพลงพื้นบ้าน เป็นต้น

๘. ด้านโภชนาการ คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับความสามารถในการเลือกสรรประดิษฐ์ และปรุงแต่งอาหารและยาได้เหมาะสมกับความต้องการของร่างกายในสภาวะการณ์ต่าง ๆ ตลอดจนจนผลิตเป็นสินค้าและบริการส่งออกที่ได้รับความนิยมแพร่หลายมาก รวมถึงการขยายคุณค่าเพิ่มของทรัพยากรด้วย

แยกตามประเภทภูมิปัญญาท้องถิ่น
องค์การบริหารส่วนตำบลตรัง อำเภอมายอ จังหวัดปัตตานี

๑. ด้านการเกษตร

ชื่อ - สกุล	นางพรทิพย์ แก้วมณี	
ที่อยู่	๑/๑ หมู่ที่ ๒ ตำบลตรัง อำเภอมายอ	
ความสามารถ	ด้านการเกษตรผสมผสาน	

๒.ด้านหัตถกรรม

๒.๑

ชื่อ - สกุล	นางละออ แดงเพ็ง
ที่อยู่	๑๔/๓ หมู่ที่ ๒ ตำบลตรัง อำเภอมายอ
ความสามารถ	มีความรู้เรื่องการจักสาน

๒.๒

ชื่อ - สกุล	นางสรอรร ทับนิล	
ที่อยู่	๕ หมู่ที่ ๒ ตำบลตรัง อำเภอมายอ	
ความสามารถ	มีความรู้เรื่องการทอผ้า ด้วยมือ	

๓.ด้านแพทย์แผนไทย

๓.๑

ชื่อ - สกุล	นายเน จิตมณี	
ที่อยู่	๑๐๓/๒ หมู่ที่ ๒ ตำบลตรัง อำเภอมายอ	
ความสามารถ	มีความรู้เกี่ยวกับกับแพทย์แผนไทย เกี่ยวกับสมุนไพรต่าง ๆ	

๔. ด้านศาสนาและพิธีกรรม

๔.๑

ชื่อ - สกุล	นายแจ้ง อินทศรี	
ที่อยู่	หมู่ที่ ๒ ตำบลตรัง อำเภอมายอ	
ความสามารถ	ด้านหมอพราหมณ์ พิธีทางศาสนา ทำวัดเช้า นำสวดมนต์	

๕.ด้านโภชนาการ

๕.๑

ชื่อ - สกุล	นางสงัด ไชยแก้ว	
ที่อยู่	๒๖ หมู่ที่ ๒ ตำบลตรัง อำเภอมายอ	
ความสามารถ	ด้านการทำขนมทองม้วน	

๖. ด้านศิลปะ วัฒนธรรม

๖.๑

ชื่อ - สกุล	นายสุรเชษฐ์ หนูชูแก้ว
ที่อยู่	๔๕ หมู่ที่ ๒ ตำบลตรัง อำเภอมายอ
ความสามารถ	ด้านการแสดงศิลปะพื้นบ้านการแสดง หนังตะลุง

๖.๒

ชื่อ - สกุล	นายรัชชัย มหาชัย	
ที่อยู่	๕๘/๑ หมู่ที่ ๒ ตำบลตรัง อำเภอมายอ	
ความสามารถ	ด้านการทำขวัญนาคนโมรธา พิธีกรรมทางศาสนาต่างๆ	

